

Sistema del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya

Núm. 8 Desembre 2004

20 ANYS

www.mnactec.com

Un Museu Nacional estès per tot el país

L'Ecomuseu-Farineria de Castelló d'Empúries

Avui visitem, pàg. 3

Evolució del Sistema del mNACTEC.

El cas del Museu del Ferrocarril de Vilanova i la Geltrú

El tema, pàg. 4

El Museu de les Aigües de la Fundació Agbar

La finestra, pàg. 6

editorial

Mirant cap al futur

Eusebi Casanelles

Director del mNACTEC

Durant les últimes dècades, els museus s'han hagut d'adaptar a les noves demandes dels ciutadans i a una major exigència de les administracions pel que fa al rendiment de les inversions. Les tasques d'un museu han passat de ser relativament definides i acotades a ser complexes i sense uns límits clars, i han obligat els equips gestors a desenvolupar noves polítiques orientades cap a altres camps com ara la dinamització cultural, l'educació o el turisme. Davant la manca endèmica de pressupostos i per tal d'afrontar els nous reptes, s'han considerat l'aplicació de noves formes de gestió i la recerca de recursos com a part de les seves tasques.

Per donar resposta a aquesta situació complexa i imprevisible, el Sistema Territorial del mNACTEC treballa a partir de l'aplicació de programes flexibles i adaptables, i ho fa partint de l'autoritat compartida, delegada en la Comissió de Directors: l'articulació dels museus basada en el compromís, més que no pas en ordres verticals, permet l'adaptabilitat al canvi i, sobretot, incentiva la creativitat. A més, una estructura no jeràrquica i horitzontal necessita un marc de reflexió comú, que en el Sistema s'ha fonamentat en el pensament estratègic, per analitzar les situacions actuals i possibilitats futures, definir objectius i visions i, per últim, dibuixar les estratègies i les accions a emprendre.

El futur del Sistema Territorial del mNACTEC no es pot entendre sense valorar l'esforç de canvi que afecta, sens dubte també, a les persones que donen vida als diferents museus. L'èxit del Sistema passa per presentar projectes coherents, engrescadors i factibles que transmetin alhora il·lusió per un futur canviant i convenciment que el resultat final ens permetrà créixer professionalment i consolidar-nos socialment.

El patrimoni industrial, al Palau Robert

Joan Muñoz

Responsable de l'Àrea de Difusió i Exposicions del mNACTEC

El Palau Robert, Centre d'Informació de Catalunya, va acollir des del passat 20 d'octubre i fins al 18 de desembre, l'exposició Fes Turisme... Industrial! Patrimoni Industrial a Catalunya, produïda pel Sistema del mNACTEC.

El Sistema Territorial del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya ha coordinat més de vint centres testimonis del patrimoni industrial català, ha posat a l'abast del públic informació sobre el patrimoni industrial conservat per més de 120 municipis, i ha implicat a d'altres administracions públiques en aconseguir que la realitat del patrimoni industrial disposi d'un aparador públic al centre de Barcelona durant aquesta tardor. En aquesta exposició es donen cita objectes de tot tipus amb el denominador comú de pertànyer a museus que expliquen l'evolució científicotecnològica del país. Ara, aprofitant el desenvolupament i sinergies creades al voltant del turisme, es treballa per tal que el visitant s'apropi als llocs de procedència d'aquests objectes, a racons d'un patrimoni industrial proper i desconegut alhora. L'activitat minera, les colònies industrials i la indústria tèxtil, la pell, la fusta, el paper, la farina, el suro i el transport responen a línies de treball desenvolupades pels museus del Sistema del mNACTEC, que ofereixen propostes turístiques de qualitat per descobrir el passat industrial arreu de Catalunya. La repercussió d'aquesta exposició ha estat important, atès que durant el, pràcticament més i mig que ha estat visitable al Palau Robert de Barcelona, han passat més de setanta mil persones. Durant el 2005, aquesta exposició, en format itinerant, estarà a disposició d'aquells museus i poblacions que la vulguin acollir.

Exposicions per veure – exposicions per comprendre. Disseny d'aparells de ràdio

Eusebi Casanelles

Director del mNACTEC

L'activitat continuada de l'Àrea de Conservació i Restauració del mNACTEC ha permès la recuperació, conservació, restauració i documentació d'importants col·leccions de patrimoni industrial mòble, alhora que les tasques de recerca i de col·laboració amb col·leccionistes i investigadors han comportat la creació d'importants col·leccions que mereixen ser conegudes pel gran públic.

El Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya ha orientat una de les seves línies estratègiques de difusió cap a la producció d'exposicions temporals centrades a posar a l'abast dels ciutadans col·leccions temàtiques d'objectes de caràcter tècnic i/o industrial. Les exposicions generades amb aquest criteri són fruit de l'acció i del treball conjunt de les àrees de Difusió i Exposicions i de Conservació i Restauració. La programació d'aquestes exposicions permet transmetre la importància del disseny en la implantació d'objectes de consum domèstic i mostrar com afecten els canvis tecnològics en la morfologia d'aparells relacionats amb les telecomunicacions. Així, l'any 2001 el mNACTEC va inaugurar *Telèfons, telèfons, telèfons* i el 2003 *Homo Videns: davant la petita pantalla*. La pròxima exposició, Disseny d'aparells de ràdio, s'inaugurarà el 26 de gener. La gran producció i diversificació de dissenys d'aquests aparells, d'una extraordinària varietat, i l'entusiasmant història de l'evolució tècnica han requerit el treball coordinat de dos especialistes: en el camp del disseny industrial, Isabel Campi, que també actua com a comissària, i en el camp de l'evolució tecnològica, Romà Gibert. Aquesta mostra s'emmarca en la col·laboració de l'Associació Cultural d'Amics de la Ràdio (ACAR), de Ràdio Terrassa i de Caixa de Terrassa, així com de diverses empreses del món audiovisual, com ara Philips, Sony i Sanyo.

Tardor de congressos al mNACTEC

Gemma Barceló

Coordinadora del Museu de les Mines de Bellmunt del Priorat

Aquesta tardor, el Sistema del mNACTEC ha acollit dues trobades importants entorn al patrimoni industrial: el V Congrés Internacional sobre Patrimoni Geològic i Miner i les IV Jornades Espanyoles de Patrimoni Industrial.

Entre el dies 30 de setembre i 3 d'octubre es va celebrar al Museu de les Mines de Cercs el V Congrés Internacional sobre Patrimoni Geològic i Miner amb el subtítol *Defensa del patrimoni i desenvolupament regional*. S'hi van presentar gairebé 70 comunicacions, es van dur a terme diferents conferències temàtiques i taules rodones, i es visità el Museu de les Mines de Cercs, la mina a cel obert - jaciment paleontològic de Fumanya i la Central Tèrmica de Cercs. També hi va haver la presentació del quadern *El Carbó*, de la col·lecció Biodiversitat i Tecnodiversitat del mNACTEC. Organitzat, com cada any, per la Sociedad Española de Defensa del Patrimonio Geológico y Minero (SEDPGYM), i enguany també pel Museu de les Mines de Cercs i el mNACTEC, i amb gairebé 150 assistents, la valoració ha estat molt positiva, així com el grau de satisfacció dels participants.

D'altra banda, l'Associació del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya i d'Arqueologia Industrial va organitzar les IV Jornades Espanyoles de Patrimoni Industrial els dies 20, 21 i 22 d'octubre. Amb més de 150 participants de totes les comunitats autònomes, es van presentar comunicacions sobre criteris de conservació i museïtzació, i sobre recursos i metodologia entorn del turisme industrial, sense oblidar problemes urgents de patrimoni industrial en perill. El TIC-CIH-Espanya (Comité Internacional per a la Conservació del Patrimoni Industrial) hi va celebrar l'assemblea anual, la qual acordà reconèixer el Real Ingenio (Casa de la Moneda) de Segovia com l'element d'arquitectura industrial més antic conservat a l'Estat espanyol. Igualment, s'instarà l'Ajuntament de Barcelona per recuperar l'antiga seca de la ciutat pel seu valor històric i patrimonial.

Presentació del projecte museogràfic del Museu de l'Estampació de Premià de Mar

Marta Prevosti

Directora del Museu de l'Estampació de Premià de Mar

El dia 28 de setembre es va presentar el projecte museogràfic del Museu de l'Estampació de Premià de Mar. El Museu reneix amb la voluntat de fer la didàctica de la història i de la tècnica de l'estampació tèxtil, i de ser una mostra viva de l'activitat actual del sector, on Premià de Mar i el Maresme han tingut un paper transcendental.

El discurs museogràfic dedicarà una part a la història de l'estampació —tan significativa en la industrialització catalana per la producció d'indianes— i a les tècniques, amb mostres il·lustratives dels processos i de l'evolució artística. En una segona part es referenciaran les empreses i dissenyadors més representatius del sector a Catalunya, a mode de "galeria de mostres actuals". Tallers, demostracions, curssets i pràctiques diverses d'estampació, de química de colorants i de botànica de plantes tintòries complementaran l'exposició permanent per tal de potenciar-ne els valors didàctics per a tots els públics.

Farinera de Castelló d'Empúries

Sant Francesc, 5-7
17486 Castelló d'Empúries
(Girona)
Tel. 972 25 05 12
Fax: 972 15 60 62
informacio@ecomuseu-farinera.org

Des del passat mes de juliol l'Ecomuseu-Farinera de Castelló d'Empúries té oberta al públic la nova museografia, que suposa la museització de l'espai productiu, una fàbrica de farina de la primera meitat del segle XX.

Ecomuseu-Farinera de Castelló d'Empúries

Carme Gilbert

Directora de l'Ecomuseu-Farinera de Castelló d'Empúries

La visita a l'Ecomuseu-Farinera de Castelló d'Empúries suposa un recorregut per la Farinera, un exemple de fàbrica de farina pel sistema austrohongarès, aparegut a Budapest l'any 1837 i estès ràpidament per Europa, ja que suposava grans avantatges respecte a la mòlta tradicional. A Castelló d'Empúries, l'antic molí fariner va ser transformat en farinera pels volts de 1905, una farinera que va obrir les portes com a museu el 1998.

La nova museografia s'ha instal·lat als espais expositius creats a partir de la rehabilitació arquitectònica de l'edifici de la Farinera, inaugurada el gener de 2003. Les noves sales d'exposició són una gran vitrina oberta a la fàbrica, que es distribueix en tres pisos, el recorregut pels quals va fer un seguiment per les diferents fases del complex procés de producció.

En cada una de les plantes hi ha dues lectures, una d'interpretació de la fàbrica, adossada als vidres, i una altra de contextualització, perimetral. A la planta baixa es fa un repàs de l'evolució de la mòlta del blat des del Neolític fins a arribar al sistema austrohongarès. En aquesta mateixa planta s'hi ha instal·lat un apartat dedicat a l'energia hidràulica, ja que és aquí on es troba la turbina Francis de 1905.

Al primer pis hi trobem un espai dedicat al blat i als productes que se n'obtenen durant el seu procés de transformació, així com als productes que s'elaboren a partir

de la farina. Al segon pis, l'espai de contextualització es dedica a les feines pròpies d'una farinera i als treballadors que les duïen a terme, i també a la història de la nostra farinera.

La nova instal·lació ens permet, a més, presentar objectes que provenen del fons de l'ecomuseu, entre ells algunes adquisicions i donacions, que fins ara no s'havien pogut mostrar al públic.

En general, s'ha volgut crear un espai dinàmic i participatiu, on s'arribi a la comprensió dels processos a partir de l'experimentació. Per tal d'assolir una bona interpretació de l'espai s'han emprat diversos recursos; així, la part dedicada al procés productiu s'acompanya de mostres, que en alguns casos es poden tocar, per tal que sigui més entenedor el paper de cada una de les màquines del procés.

També hi ha presents a l'espai diverses maquetes, algunes manipulables i d'altres d'accionables, que suposen un recurs didàctic que facilita la comprensió de certs aspectes de la visita.

Un altre recurs que incorpora la nova museografia són tres projeccions de vídeo, una en cada planta. A la planta baixa, inici de la visita, s'hi projecta un vídeo realitzat a partir de dibuixos de la Farinera que, animats, fan un recorregut a grans trets pel procés productiu, cosa que permet al públic fer-se una idea del que visitarà a continuació. Al primer pis s'hi projecta un documental dels anys trenta del segle XX sobre el cultiu i la sega del blat tradicionals, i al segon pis, el vídeo es dedica a les feines que es feien a la Farinera, un vídeo en què intervenen els antics treballadors de la fàbrica realitzant les seves tasques habituals.

Tampoc podem oblidar que Castelló d'Empúries és en una àrea turística per excel·lència, el que ens ha dut a presentar els continguts de l'exposició en cinc idiomes, fet que no és gaire habitual. Aquesta instal·lació ens permet consolidar el nostre espai expositiu i assolir el grau de qualitat necessari en una institució com la nostra.

S'ha tingut en compte especialment el recurs didàctic que un museu com el nostre suposa per als estudiants de tecnologia, i per aquest motiu s'han instal·lat al llarg del recorregut les anomenades "Fites tecnològiques", que aprofundeixen en diversos aspectes tecnològics de la fàbrica.

Evolució del Sistema del mNACTEC.

El cas del Museu del Ferrocarril de Vilanova i la Geltrú: de col·lecció de locomotores a espai patrimonial de comunicació del ferrocarril

El Museu del Ferrocarril de Vilanova i la Geltrú aspira a ser un museu capdavanter en l'àmbit dels museus industrials ferroviaris. L'equipament vol ser vehicle de coneixement i transmetre què ha significat el ferrocarril com a factor de modernitat a Catalunya i al món durant més de 150 anys d'història.

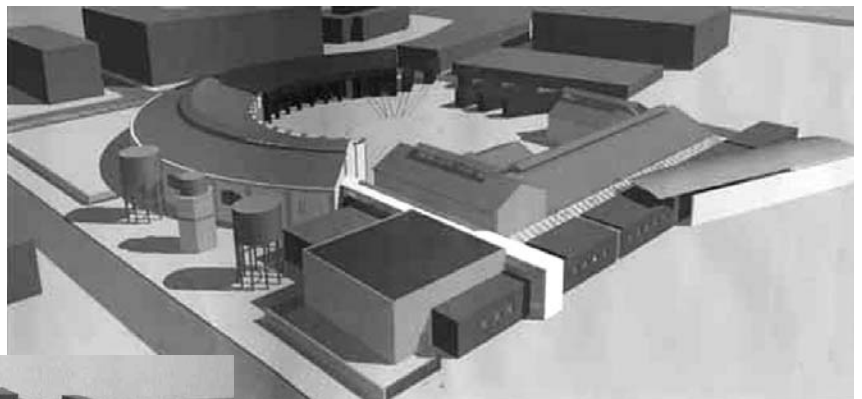
Pilar Garcia

Directora del Museu del Ferrocarril de Vilanova i la Geltrú

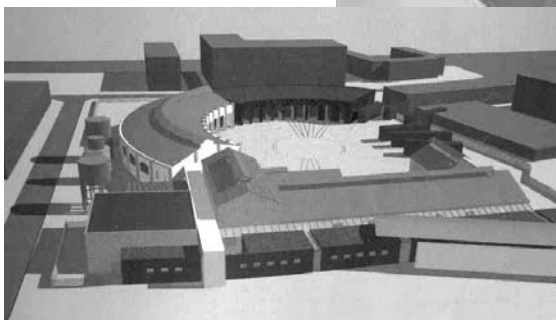
L'horitzó cap al qual viatja el Museu del Ferrocarril és per a la creació d'un espai museològicament i museogràficament innovador on donar a conèixer la transcendència del ferrocarril. A les instal·lacions patrimonials del Museu es troben béns mobles i immobles de gran valor, els quals possibiliten diferents lectures d'un discurs que vol explicar el tren com a motor de progrés a Catalunya.

El Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya ha dinamitzat i afavorit el canvi d'orientació del Museu del Ferrocarril, de ser un museu-objecte, on la col·lecció de vehicles té un pes essencial, a ser un museu-difusor, on l'argumentació i la interpretació en són l'eix fonamental. La Fundació dels Ferrocarrils Espanyols, com a gestora d'aquest equipament, treballa en la línia d'aconseguir el compromís i l'estreta complicitat de les institucions autonòmiques i locals, així com de les empreses del sector ferroviari, per crear un nou model de gestió que porti recursos, idees i la participació entusiasta de la comunitat.

L'any 2004 es va encarregar un avantprojecte arquitectònic per a la remodelació completa de les instal·lacions patrimonials a un equip d'arquitectes italians: Valentina, Perrone i Gaddo Tarchiani. L'avantprojecte arquitectònic contempla la configuració d'una única edificació que

Imatge virtual de la rotonda i dels nous espais que han de dotar de nous serveis al Museu del Ferrocarril de Vilanova i la Geltrú.

englobaria i connectaria les diferents instal·lacions ja existents: l'actual edifici de serveis s'enllaçaria amb la nau central de l'antic taller de reparacions de locomotores i a les dues naus annexes i, alhora, s'obriria una nova àrea de restauració de vehicles que podria oferir una escola-taller, i tot quedaria connectat a la plaça central i a l'edifici de la Rotonda.

El Museu del Ferrocarril de Vilanova i la Geltrú, que forma part del Sistema del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya i que treballa per convertir-se en secció del mNACTEC, continuarà avançant en la línia d'esdevenir un centre patrimonial de referència del ferrocarril a Catalunya.

Actualment, el Museu i el mNACTEC col·laboren en la definició funcional d'aquest projecte d'integració dels diferents espais, per tal que aquesta faciliti la consecució de la missió última del Museu: transmetre la repercussió social, econòmica i tècnica del ferrocarril, sense oblidar l'obligació de totes les institucions i organismes competents de mantenir en condicions òptimes el patrimoni per garantir-ne la continuïtat i la projecció futura.

20 ANYS

Rotonda, on s'hi guarda una de les col·leccions més importants d'Europa de locomotores de vapor.

Pla d'identificació, selecció, protecció i gestió del patrimoni ferroviari

El patrimoni ferroviari és particularment didàctic i atractiu per a molts ciutadans, fet que permet explicar la història de la industrialització, del transport i del desenvolupament del món contemporani des de diferents perspectives, prenent com a fil conductor

temes tan diversos com les mercaderies que es transportaven, els mercats de destinació o la vivència del viatge per part dels passatgers. Es tracta d'instal·lacions, conjunts de vehicles i objectes dipositaris de coneixements, recursos didàctics cabdals per entendre la societat industrial, basada en el progrés i el canvi, en la construcció i destrucció constants, en la revolució i la reconversió. La conservació d'aquest patrimoni resulta indispensable, ja que constitueix una evidència suficientment representativa del món del treball, de la vida quotidiana o de les innovacions tecnològiques que han representat un tombant de progrés en el ferrocarril i, per tant, en la societat.

Com a fundació cultural encarregada d'investigar, difondre i preservar el patrimoni ferroviari i industrial significatiu, la Fundació dels Ferrocarrils Espanyols vol promoure l'estudi, la documentació i l'elaboració d'un inventari general dels béns patrimonials del ferrocarril de via ampla –mobles i immobles– que es consideren susceptibles de ser preservats en funció de la seva representativitat, que permeten explicar i interpretar les característiques històriques, tècniques, artístiques, didàctiques, socials i, fins i tot, emotives. Per a la materialització d'aquests objectius s'ha posat en marxa un Pla d'identificació, selecció, protecció i gestió del patrimoni ferroviari que aconseguirà que el Museu es consolidi definitivament com la projecció més significativa d'aquest patrimoni.

Objectius del projecte

1. Crear un museu en l'avantguarda dels museus industrials ferroviaris.
2. Implantar una museografia actual adaptada al discurs: el món del treball ferroviari –el cas de Vilanova i els tallers–; l'impacte del ferrocarril a Catalunya; el tren en la vida quotidiana del segle XIX, XX i XXI; i les innovacions tecnològiques del ferrocarril.
3. Cobrir i ampliar la part externa de la Rotonda per garantir la conservació dels vehicles.
4. Incorporar al Museu la totalitat de la nau exterior (antic taller de reparacions de locomotores).
5. Crear un espai dedicat a la restauració de vehicles (escola-taller).
6. Rehabilitar béns mobles i béns immobles relacionats amb el ferrocarril.
7. Crear un gran espai d'acollida i de distribució de visitants.
8. Obrir el Museu a la ciutat amb la permeabilització dels tancaments.
9. Crear nous productes didàctics i audiovisuals, i teatralitzar visites.
10. Consolidar la biblioteca, l'hemeroteca i el fons d'imatges.

Per llegir...

Títol: **El Carbó**
 Col·lecció: **Biodiversitat i Tecnodiversitat, núm. 2, mNACTEC**
 Autor: **Esther Font, Rosa Serra**
 PVP: **9 €**

Segon volum de la col·lecció, que elaboren el mNACTEC i la Direcció General de Polítiques Ambientals i Sostenibilitat del Departament de Medi Ambient i Habitatge, dedicat al carbó. S'explica

què és el carbó i com es forma, i la problemàtica ambiental lligada a la indústria minera –de les extraccions d'interior i de cel obert–, des de l'extracció fins a l'ús final, en aquest cas centrat en la central tèrmica de Cercs, al Berguedà: s'aborda la destrucció de paisatge, el soroll, l'emissió de pols i la contaminació atmosfèrica i d'aigües superficials, així com les mesures correctores i protectores segons la legislació catalana, espanyola i europea. També s'expliquen els diferents usos del carbó a la indústria. Finalment, s'inclou una petita descripció del paisatge natural de la zona minera i uns itineraris per a conèixer el patrimoni natural i miner.

Títol: **El Riu i la Colònia Vidal**
 Col·lecció: **Biodiversitat i Tecnodiversitat, núm. 3, mNACTEC**
 Autors: **Marta Cuixart, Esther Font**
 PVP: **9 €**

Tercer volum de la col·lecció, centrat en l'aprofitament singular que s'ha fet al llarg de la història del riu Llobregat, un dels més treballadors d'Europa. Les propietats de l'aigua, la descripció del riu, els

canvis al llarg del seu recorregut i al llarg del temps per l'estacionalitat típica mediterrània, les particularitats de l'ecosistema fluvial, i com conèixer-ne l'estat ecològic conformen una primera part. En la segona es tracten els diferents aprofitaments tradicionals d'aquest riu i l'impacte ambiental resultant, fent incidència en el tram de la Colònia Vidal. Per acabar, s'inclou una valoració dels mecanismes i lleis que regulen actualment aquests usos, i s'indiquen algunes aportacions que pot fer cada persona per millorar i conservar els rius.

La seu del Museu de les Aigües a Cornellà de Llobregat

El Museu de les Aigües de la Fundació Agbar

Emi Turull

Directora del Museu de les Aigües de la Fundació Agbar

El Museu de les Aigües és un equipament molt recent –tot just sis mesos de vida– que s'emplaça en una central d'extracció i bombament d'aigua que funciona des de fa més de cent anys a Cornellà de Llobregat.

Els diversos components de la instal·lació hidràulica a vapor es conserven als seus emplaçaments originaris i es combinen amb una museologia innovadora per comunicar el discurs de l'exposició permanent, que es basa en dos aspectes fonamentals: l'aigua com a substància i l'abastament d'aigua en una gran ciutat.

A més de l'exposició permanent, el Museu presenta, fins al 6 de febrer de 2005, l'exposició *Aqua Romana. Tècnica humana i força divina*, una exposició que aplega més de 80 peces arqueològiques de diversos museus europeus i una sèrie d'audiovisuals que recreen virtualment el funcionament d'un aqüeducte, d'un jaciment miner o d'un molí fariner impulsat per l'aigua.

Però la veritable vida del Museu resideix en la seva programació continuada d'activitats que es desenvolupen tant als espais interiors com als jardins amb la voluntat d'interessar i satisfer tots aquells curiosos de l'aigua, de la ciència i del patrimoni en general.

Però la veritable vida del Museu resideix en la seva programació continuada d'activitats que es desenvolupen tant als espais interiors com als jardins amb la voluntat d'interessar i satisfer tots aquells curiosos de l'aigua, de la ciència i del patrimoni en general.

Èxit de la conferència anual d'ECSITE a Barcelona

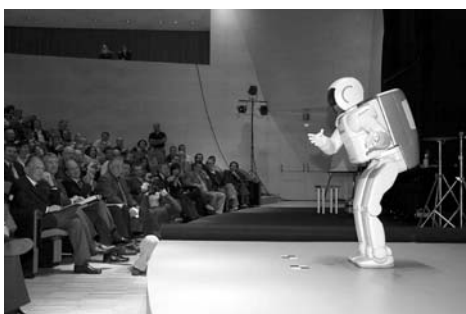
Laura Valls

Àrea de Difusió de CosmoCaixa - Nou Museu de la Ciència

Enguany, la conferència anual d'ECSITE va aplegar més de 750 museòlegs i experts en divulgació científica de tot el món a Barcelona.

La XIV conferència anual es va celebrar del 4 al 6 de novembre a CosmoCaixa. Representants de més de 350 institucions de tot el món van presentar i debatre les idees més innovadores de museografia, experiències i mètodes per difondre el coneixement científic i la creació d'opinió científica, així com els problemes de gestió i desenvolupament que se'n deriven. "Global versus local", "Els museus com a vehicles de comunicació de la ciència d'avantguarda" i "Avaluació de la renovació museològica de CosmoCaixa" van ser els temes de les tres sessions plenàries del programa. Paral·lelament, es realitzaren altres sessions per parlar, entre altres temes, d'art i ciència, ciència i teatre, i museus i noves tecnologies. També cal destacar la col·laboració de diversos museus de la ciència catalans en sessions paral·leles dins del congrés. Entre els noms d'experts més destacats cal anomenar Marcello Coradini, coordinador de les missions al sistema solar de l'Agència Espacial Europea (ESA); Goéry Delacôte, director de l'Exploratorium de San Francisco; Paolo Gadhela, vicepresident de la Fiocruz Foundation de Brasil i president del Comité Internacional del IV Congrés Mundial de Centres de Ciència; Jean François Hebert, president de La Villette i d'ECSITE; Wolfgang Heckl, recentment nomenat director del Deutsches Museum de Munic, i Walter Hehl, director de continguts de l'Industry Solutions Labs Zurich d'IBM.

Creada el 1989, l'European Collaborative for Science, Industry & Technology Exhibitions (ECSITE) és una organització sense afany de lucre que reuneix 325 membres de tot Europa i el Nord d'Àfrica. A més de la conferència anual, ECSITE organitza *workshops* en diferents camps de la gestió i la direcció museològica. La conferència anual té com a objectiu presentar i posar en comú les darreres iniciatives i avenços en el sector de la museologia, i promou la trobada entre els seus membres a fi d'afavorir l'intercanvi de tota mena d'idees i projectes.

Agenda

Congrés Internacional. Suredes, Fàbriques i Comerciants

Dates: del 17 al 19 de febrer de 2005

Lloc: Palafrugell

Inscripcions: Museu del Suro de Palafrugell

Tarongeta, 31

17200 – Palafrugell

Tel.: 972 303 998

A/e: info@museudelsuro.org

Ports i Patrimoni Marítim

Dates: del 18 al 22 d'abril de 2005

Lloc: Barcelona

Inscripcions: Wessex Institute of Technology

Ashurst Lodge, Ashurst

SOUTHAMPTON SO40 7AA UK

kbanham@wessex.ac.uk

Encontro Internacional Moinhos de Maré do Ocidente Peninsular

Promovido pelo Ecomuseu Municipal do Seixal, no âmbito de projecto europeu apoiado pelo Programa Cultura 2000, da Comissão Europeia. [NOVO]

Dates: del 13 al 15 de gener de 2005

Lloc: Seixal

Informació: Ecomuseu Municipal do Seixal,

Praceta Francisco Adolfo Coelho,

Torre da Marinha, 2840-409 Seixal;

Tel.: 212 216 290

Fax: 212 216 340

ecomuseu@cm-seixal.pt

www.cm-seixal.pt/ecomuseu

I Congreso Internacional de paleosiderurgia y recuperación del patrimonio industrial

Dates: del 11 al 13 de maig de 2005

Lloc: Donosti

Informació: Fundación Inasmet

www.inasmet.es/paleosiderurgia

paleosiderurgia@inasmet.es

Conferència internacional sobre patrimoni industrial, tècnic i de la enginyeria

Dates: del 4 al 7 de maig de 2005

Lloc: Gdansk, Polònia

Informació:

http://hotgo4.mech.pg.gda.pl

Breus

Presentació de l'avantprojecte del Museu del Ferrocarril de Vilanova i la Geltrú

El 10 de desembre, durant l'acte de lliurament dels premis de col·laboració *Camins de Ferro a Vilanova*, es van donar a conèixer les principals intervencions proposades en l'avantprojecte arquitectònic encarregat a l'equip italià Valentina, Perrone i Gaddo Tarchiani. La seva aplicació està pendent de la creació d'un consorci de gestió compartida entre la Generalitat, l'Ajuntament, ADIF (Administrador de Infraestructuras Ferroviarias), Renfe i la Fundación de los Ferrocarriles Españoles.

Actes a Manlleu i la Colònia Vidal

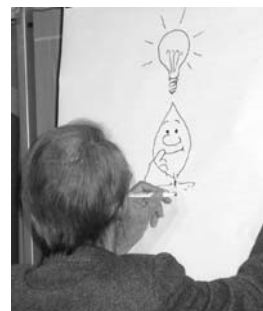
El Museu Industrial del Ter va presentar, al setembre, les

Rutes per visitar el patrimoni industrial del tram mitjà del ter des del MIT, la petita guia de l'itinerari des del Museu fins al jaciment arqueològic de l'Esquerda (Roda de Ter), que conté un mapa de la zona, la ruta detallada amb el temps acumulat, fotografies dels principals elements naturals i industrials i la informació d'aquests. D'altra banda, al novembre, es va inaugurar l'exposició del centre d'interpretació del *Museu de la Colònia Vidal* de Puig-reig i es presentà la publicació *El Riu i la Colònia Vidal*, en un acte molt concorregut i presidit pels directors generals de Patrimoni Cultural i de Polítiques Ambientals i Sostenibilitat, entre altres autoritats.

Exposició El color de la ciència al mNACTEC

A través de diverses il·lustracions de temàtica científica realitzades pel dibuixant Fernando Krahn, l'exposició vol promoure la reflexió

sobre el paper de la ciència i la tecnologia en la nostra societat, posant èmfasi a donar a conèixer les possibilitats que té l'humor com a eina didàctica. A més, les il·lustracions s'acompanyen de poemes escrits per David Jou, professor de física de la Universitat Autònoma de Barcelona i poeta. L'exposició està organitzada per l'Observatori de la Comunicació Científica de la Universitat Pompeu Fabra i es pot visitar al Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya fins al 9 de gener de 2005.

Molt breus

- Uns 1200 visitants es van atansar al Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia entre el 22 de setembre i el 7 de novembre per veure **El fons de maquinària tèxtil del Museu. Les dones treballadores de Cal Boyer**, una exposició de producció pròpia centrada en la indústria tèxtil igualadina. La mostra oferirà una vintena de màquines dels s. XIX i XX procedents de diferents indústries igualadines i donava a conèixer els resultats de la investigació que el Museu ha dut a terme per recuperar la memòria històrica d'unes quaranta treba-

lladores de la fàbrica tèxtil de Cal Boyer, avui seu del Museu.

- Durant els mesos d'octubre i novembre es va reobrir l'exposició **Tapissos estampats de Dalí** al Museu de l'Estampació de Premià de Mar. La mostra va rebre la visita de nombroses escoles i grups, i com a activitats paraHeles es van fer dues conferències, dins de la setmana de la ciència: la primera, a càrrec de Jaume Aymer, Degà de la Facultat de Filosofia de l'Església de Barcelona (URL), amb el títol "Dalí, un místic peculiar", on es revelaren aspectes molt desconeguts de l'art de Dalí, molt ben documentats sobre un ampli repertori de quadres de l'artista. La segona, a

càrrec d'Eulàlia Bas Dalí, cosina de l'artista, "El taller d'estampació de Montserrat Dalí".

- Durant el passat estiu dos museus del Sistema han aconegut **mostres fotogràfiques dels fons respectius sobre el seu passat industrial**. El Museu del Cement Asland de Castellar de n'Hug va muntar l'exposició en commemoració del centenari de la fàbrica, i el Museu de les Mines de Bellmunt del Priorat va aplegar una segona mostra de fotografies, després de la gran acollida que va tenir la primera mostra l'estiu de 2003. En tots dos casos es tracta de fotografies antigues que han estat cedides per particulars, ja que són una invitació a poder ampliar el recull d'imatges actual.

Sabine Schachtner

Directora del Papiermühle
Alte Dombach,
museu molí paperer de
Bergisch Gladbach,
Renània

Muntsa Guasch

Secretària tècnica del Sistema
del mNACTEC

Els ulls clars i el cabell rogenç dels europeus del nord delaten Sabine Schachter. Aquesta museòloga alemanya s'ha passejat durant unes quantes setmanes a finals del 2004 per tots els racons del Museu Molí Paperer de Capellades establint ponts mentals amb el seu Papiermühle per veure què hi podia aportar i, alhora, què se'n podia endur ella de tornada. El resultat: ha col·laborat en el guió museogràfic de la futura exposició sobre arts gràfiques de Capellades, a canvi, diu, d'un aprenentatge profund sobre la inventiva i la improvisació mediterrànies en el camp museístic. Amb un somriure afirma que aprendre alegra.

“Aprendre alegra”

Sabine Schachtner va néixer a Bielefeld, una ciutat industrial tèxtil de Westfàlia, fa 46 anys. Casada i sense fills, és doctora en Etnologia Europea i Història per la Universitat de Münster. Va fer pràctiques durant dos anys de manera voluntària al Museum für Volkskunde –d'etnologia–, la manera reglada que disposen a Alemanya per esdevenir un professional de la museologia. Quan no treballa li agrada caminar, i endinsar-se en el misteri dels llibres i dels films de *crime stories*. La darrera lectura, *La sombra del viento*, de Carlos Luis Zafón, sobre la Barcelona dels anys cinquanta, la recomana sens cap mena de dubte mentre confessa que no s'ha atrevit a llegir-lo en castellà –tot i portar força bé l'idioma.

Com és que ets a Capellades?

Perquè sorgí l'oportunitat de completar l'intercanvi fet per Enric Castro, responsable del manteniment d'interactiu del mNACTEC, al Rheinisches Industriemuseum dins del marc de col·laboració signat entre aquest museu –cap del sistema de museus de ciència i tècnica de Renània– i el mNACTEC. Aquesta relació institucional és molt fructífera: de fet, abans d'acabar l'any la Gerència del Land de Renània i la Conselleria de Cultura signaran nous convenis de col·laboració.

Per què t'interessava el Museu Molí Paperer?

Ja el coneixia de visitar-lo durant el Congrés Internacional d'ICOM de Barcelona de l'any 2001, i perquè, a més, aquest museu i el Papiermühle de Renània són *partners* en un projecte europeu anomenat *La Ruta de la Filigrana*, d'una durada de tres anys, el primer seminari dels quals se celebrà a Capellades l'any 2000. És un museu amb una oferta de tallers molt ben organitzada i efectiva, que es desenvolupa en un espai molt adequat, i amb un personal entregat que es fan seu el museu.

Com és el Papiermühle Alte Dombach?

És un molí del s. XVII que no n'ha conservat la maquinària. Això fa que el discurs expositiu se centri en la producció preindustrial. A pocs metres disposem d'una fàbrica de paper del segle XIX que va deixar de produir cap al 1930; té una màquina de 40 metres que data de 1889, que no funciona, però amb diverses imatges i una pel·lícula hem pogut explicar el seu moviment. En conjunt, gaudim d'uns 1300 m² de sales d'exposició permanent, a més d'una de temporals de 180 m². El nostre fons és sobretot de productes antics de paper: els primers embalatges, diaris, papers d'empaperar... permeten documentar no sols la fabricació sinó també l'ús del paper i la seva significació social: els canvis d'ús del paper expliquen grans canvis en la història.

Esteu dins del sistema de museus de ciència i tècnica renà?

Podríem dir-ho així, tot i que la nostra organització és molt més jeràrquica en dependre totalment del Rheinisches Industriemuseum: el finançament ordinari prové d'aquesta institució en la seva totalitat, mentre que l'extraordinari està en mans dels Amics del Museu. L'organització compta amb l'Oberhawsen (museu sobre el metall), el Solingen (de fàbrica de tisores), l'Euskirchen (de teixit de llana), l'Engelskirchen (d'electricitat i teixit de cotó), i el Ratingen (de teixit de cotó en l'època preindustrial), entre altres. En tota Alemanya només hi ha un altre sistema: el de Westfàlia.

Quin públic visita el vostre museu?

Tenim grups escolars, famílies, públic individual... Sols el 30% és escolar, i té el seu mèrit, ja que a Alemanya els centres d'ensenyament fan només una sortida anual! La procedència és local i regional. Estem a tocar de Colònia, en un lloc on els valors naturals i de paisatge tradicional tenen un pes significatiu en l'imaginari col·lectiu. Per això hem de treballar fort, perquè el públic potencial ens consideri una oportunitat cultural i lúdica diferenciada.

Consell de redacció:
Eusebi Casanelles
Pilar García
Gemma Barceló
Muntsa Guasch
Joan Muñoz

Fotografies:
Teresa Llordés
Arxiu museus
Pep Botey

Secretaria tècnica:
Museu de la Pell
d'Igualada i Comarcal
de l'Anoia
Dr. Joan Mercader, s/n.
08700 Igualada
Tel. i fax 93 804 67 52
guaschm@aj-igualada.net

FARINERA DE CASTELLÓ D'EMPÚRIES
MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

FARGA PALAU DE RIPOLL
MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

MUSEU DEL FERROCARRIL DE VILANOVA I LA GELTRÚ
MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

MUSEU DE LA COLÒNIA SEDÓ D'ESPARREGUERA
MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

MUSEU DE LA COLÒNIA VIDAL DE PUIG-REIG
MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

MUSEU DE L'ESTAMPACIÓ DE PREMIÀ DE MAR
MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

MUSEU DE LA PELL D'IGUALADA I COMARCAL DE L'ANOIA
MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

MUSEU INDUSTRIAL DEL TER
MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

FÀBRICA DE L'ESPLUGA DE FRANCOLÍ
MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

MUSEU MOLÍ PAPERER DE CAPEL·LADDES
MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

MUSEU DE LES MINES DE CERCS
MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

MUSEU DEL SURO DE PALAFRUGELL
MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

MUSEU DE LA TÈCNICA DE MANRESA
MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

SERRADORA D'ÀREU
MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

TRENS HISTÒRICS DE FERROCARRILS DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA
MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

MUSEU DE LES MINES DE BELLMUNT DEL PRIORAT
MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

MUSEU DEL CEMENT ASLAND DE CASTELLAR DE N'HUG
MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

MUSEU DE LA TORNERIA DE TORELLÓ
MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

COL·LECCIÓ D'AUTOMÒBILS SALVADOR CLARET
MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA